

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет педагогічний

Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ПЕДАГОГА

Освітня програма Дошкільна освіта за першим
(бакалаврським) рівнем

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Галузь знань 01 ОСВІТА / ПЕДАГОГІКА

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №1 від «28» серпня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Культура мовлення педагога
Викладач	Мацук Людмила Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти
Контактний телефон викладача	0986232405
E-mail викладача	liudmila.matsuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очна/заочна
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій

2. Анотація до курсу

Проблема підготовки майбутніх дошкільних педагогів до професійної діяльності на сьогоднішній день набула значення багатофакторної моделі. Тематика науково-педагогічних досліджень, що проводяться, зумовлена потребами суспільного розвитку, адже формування особистості, її виховання та навчання – справа суспільна, і саме від рівня підготовки фахівців дошкільної освіти залежить, як і наскільки ефективно відбуватиметься процес формування майбутніх фахівців. Зокрема, у центрі уваги сучасної педагогіки вищої школи – питання розвитку творчої особистості студента, культури та краси його мовлення, самодіяльності, активності, креативності майбутніх вихователів.

Курс «Культура мовлення педагога» – етап здобування студентами найважливіших теоретичних знань з лінгвістики, тому студенти як майбутні працівники дошкільних установ повинні освоїти основи фахової мовнокультурної підготовки. Це самостійний навчальний предмет, що базується на філологічних курсах «Сучасної української мови з практикумом» і має на меті систематизувати й узагальнити знання студентів з української орфоєпії, слововживання, стилістики української мови, виробити вміння точності слововживання й сформувати засади мовленнєвого етикету майбутнього працівника освітньої сфери; підвищення у студентів рівня мовної освіти, фундаментальними складовими якої є культура мовлення – мистецтво відтворення думок і почуттів засобами слова.

Національне відродження України потребує розв'язання проблеми національної освіти, оновлення системи дошкільної освіти. Сучасний вихователь має стати справжнім майстром своєї справи з високим рівнем знань і вмінь у сфері педагогічної діяльності. Необхідною умовою досягнення високої професійної підготовки, педагогічної техніки, майстерності педагога є оволодіння основами теорії і практики мистецтва слова, культури мовлення. Впевнене володіння рідною

мовою, здібність точного і логічного викладу думок як письмово, так і в усній формі необхідні спеціалісту в будь-якій галузі.

3. Мета та цілі курсу

Метою вивчення курсу «Культура мовлення педагога» – є підвищення рівня загальної та мовної культури майбутніх вихователів; навчання студентів досконалому володінню мовними засобами; формування навичок вести монологічне чи діалогічне мовлення, дотримуючись норм сучасної української мови та мовленнєвого етикету; сприяти кращому емоційному та літературному осмисленню й розумінню студентами текстового матеріалу; розвивати уміння застосовувати елементи техніки мовлення.

Мета реалізується через цілі:

- надання студентам знань про теоретико-практичні засади культури мовлення, норми сучасної української мови та принципи її основних комунікативних ознак;
- формування у студентів аналітичного та критичного мислення, мовленнєвої компетенції, що охоплює систему мовленнєвих умінь (вести діалог, творити усні й писемні монологічні та діалогічні висловлювання різних видів, типів і жанрів);
- ознайомити студентів з технікою мовлення в єдності її елементів як необхідної передумови словесної дії і правильно нею користуватися (керувати диханням у процесі мовлення, читання, володіти правильною і чіткою дикцією, силою, чистотою і висотою голосу, орфоепічними нормами вимови);
- розвивати вміння точно, в логічній послідовності, лаконічно й виразно відповідно до умов комунікації висловлювати власні міркування, передавати необхідну інформацію, емоційно впливати на аудиторію, підтримувати з нею належний контакт;
- удосконалити уміння студентів користуватися принципами сучасного красномовства, такими, як логічність, точність, доречність, образність та виразність мовлення;
- становлення наукового світогляду майбутніх педагогів, розвитку у них стійкого інтересу до самопізнання, самовиховання і самоосвіти.

4. Результати навчання (компетентності)

- ПР-03 Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.
- ПР-12 Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.
- ПР-15 Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і

дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

- ПР-17 Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно - і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.
- ПР-20 Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні зони найближчого розвитку.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу – 90 год

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
практичні	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язковий / вибірковий
VII	012 Дошкільна освіта	четвертий	Вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Основи культури мовлення педагога як навчальна дисципліна	Лекція, практичне заняття	Основна [3,6,7,14, 15 балів 1,12,13,14,15,17, 18]. Додаткова [4,8,12,13, 14,19,25]. Інтернет-ресурси [1,3].	Опрацювати матеріал, підготуватися до практичного заняття, підготувати презентації	5 балів	До наступного заняття за розкладом

Тема 2. Культура усного професійного мовлення педагога	Лекція, практичне заняття	Основна [3,4,6,7,9, 11,12,13, 14,15,16, 17,18]. Додаткова [4,8,12,13, 14,19,21, 25]. Інтернет-ресурси [1,2,3,4].	Опрацювати матеріал, підготуватися до практичного заняття, підготувати презентації	5 балів	До наступного заняття за розкладом
Тема 3-4. Комуникативні ознаки культури мовлення педагога	Лекція, практичне заняття	Основна [2,3,6,7,11, 12,13,14, 15,16,17, 18,19]. Додаткова [4,5,6,12, 14,17,19, 20,21,22, 23,24]. Інтернет-ресурси [1,3,4].	Опрацювати матеріал, підготуватися до практичного заняття, підготувати презентації	5 балів	До наступного заняття за розкладом
Тема 5-6 Складові елементи техніки мовлення педагога	Лекція, практичне заняття	Основна [1,2,3,5,6,7 11,12,13, 14,15,16, 17,18,19]. Додаткова [1,2,12,13, 14,15,18]. Інтернет-ресурси [1,3,4].	Опрацювати матеріал, підготуватися до практичного заняття, підготувати презентації	5 балів	До наступного заняття за розкладом
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	100 бална – 50 балів протягом семестру (поточна успішність, підготовка індивідуальних творчих завдань,				

	<p>написання анотацій до наукових статей, тести, контрольна робота) та 50 балів за екзамені</p> <p>«відмінно» – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами;</p> <p>«добре» – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв’язках;</p> <p>«задовільно» – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв’язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв’язки;</p> <p>«незадовільно» – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.</p>
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Відповідно до навчального плану, студент виконує одну контрольну роботу, яка є допуском до складання іспиту. Головна мета її – перевірка самостійної роботи студентів в процесі навчання, виявлення ступеня засвоєння ними теоретичних положень курсу. При виконанні завдань студент має детально вказувати, яким саме був хід його роздумів.</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>Семінарські та практичні заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з курсу, комунікації відповідно до сформульованих завдань, складання презентацій та творчих завдань. Оцінка за такі заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни.</p>

Критерії оцінювання СРС	<p>За виконання кожного індивідуального творчого завдання студент отримує оцінку. Оцінювання проводиться за національною шкалою.</p> <p>В процесі оцінювання рівня підготовки до дискусій з попередньо погодженої тематики звертається увага на правильність викладення матеріалу, своєчасне вживання усталених виразів, розуміння фахової термі оргії, граматичну правильність висловлювань, грамотність та повноту формулювання проміжних та остаточних висновків до предмету дискусії</p> <p>В процесі оцінювання підготовлених анотацій звертається увага на рівень володіння теоретичним матеріалом, здатністю узагальнювати і робити висновки про теоретичну та практичну цінність матеріалу, викладеного в публікації.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<ul style="list-style-type: none"> - оцінка за поточне тестування (5 балів); - оцінка за відповіді на всі основні та додаткові запитання під час аудиторних занять (5 балів); - оцінка за контрольну роботу (10 балів); - оцінка за самостійну роботу (30 балів).

7. Політика курсу

- максимальна концентрація зусиль на формування та розвиток комунікативних навичок у студентів;
  - самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
  - опрацювання теоретичного матеріалу, проходження тестування в дистанційній формі навчання, виконання індивідуальних творчих завдань;
  - опрацювання і підготовка до дискусій з приводу матеріалу, викладеного в хрестоматіях для самостійної роботи;
  - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
  - надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації».
- Засвоєння пропущеної теми з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом відповідно вимог кафедри, що встановлені на засіданні кафедри (співбесіда, реферат тощо).
- Пропущені практичні заняття, незалежно від причини пропуску, студент

відпрацьовує згідно з графіком консультацій Поточні незадовільні оцінки, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному, семінарському занятті здаються викладачеві, який веде заняття до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.

8. Рекомендована література

1. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити : посіб. / за заг. ред. О. Сербенської. – Львів : Світ, 1994. – 152 с.
2. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо / Б. Антоненко-Давидович. – 4-е вид., перер. і доп. – К., 1997. – 252 с.
3. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 1990. – 232 с.
4. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : навч. посіб. / Н.Д.Бабич. – Львів : Світ, 2003. – 431 с.
5. Багмут А.Й., Борисюк І.В., Олійник Г.П. Інтонація як засіб мовної комунікації. – К., 1980.
6. Головата А.М. Культура усного і писемного професійного мовлення: посібник для студентів/ А.М.Головата. – Тернопіль, 1997. – 192 с.
7. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення : навч. посіб. / С. І. Дорошенко. – 2-е вид., перероб. і доп. – Харків : «ОВС», 2002. – 144 с.
8. Єлісовенко Ю. П. Ораторське мистецтво: постановка голосу й мовлення : навч. посіб. / Ю. П. Єлісовенко ; за ред. В. В. Різуна. – К. : Агіка, 2008. – 204 с.
9. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності: стилістика та культура мови / С.Я. Єрмоленко ; Ін-т укр. мови НАН України. – К. : Довіра, 1999. – 431 с.
- 10.Єфименко О. Є. Історія вивчення поняття мовної картини світу в ХІХ – першій половині ХХ століття / О. Є. Єфименко // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. праць. – Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2011. – Вип. 31. – С. 38–46.
- 11.Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення : навч. посіб. / К. Я. Климова. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Ліра – К, 2006. – 240 с.
- 12.Мацько Л. І. Культура української фахової мови : навч. посіб. / Л. І. Мацько, Л.В.Кравець. – К., 2007. – 360 с.
- 13.Мельничайко В.Я. Про культуру нашого мовлення / В.Я. Мельничайко, І.В.Добрянська. - Тернопіль, 1991.
14. Олійник О. Б. Культура мовлення: навч. посібник / Ольга Борисівна Олійник, В. Д. Шинкарук. – К. : Кондор, 2008. – 296 с.
- 15.Пасинок В. Г. Основи культури мовлення : навч. посіб. / В. Г. Пасинок. – К. : ЦУЛ, 2012. – 184 с.
- 16.Пономарів О. Культура слова. Мовностилістичні поради : навч. посіб. ; 2-ге вид., стереотип. / Олександр Пономарів. – К. : Либідь, 2001. – 240 с.
- 17.Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Практикум : навч. посіб. / О. А.Сербенська. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 216 с.

18. Струганець Л. В. Теоретичні основи культури мови : навч. посіб. для студ. філол. фак. вузів України / Л. В. Струганець ; Тернопільський держ. педагогічний ін-т. – Т. : [б.в.], 1997. – 96 с.
19. Томан І. Мистецтво говорити / Іржі Томан ; пер. з чес. – К., 1989. – 239 с.

Додаткова

1. Авраменко О. 100 експрес-уроків української : посіб. / Олександр Авраменко. – К. : КНИГОЛАВ, 2016. – 192 с.
2. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. С. Бацевич. – К. : Довіра, 2007. – 205 с. – (Словники України).
3. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів / Д. І. Ганич, І. С. Олійник. – К. : Вища школа, 1985. – 360 с.
4. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення / Катерина Городенська; Ін-т укр. мови НАН України. – К. : КММ, 2014. – 124 с.
5. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / [редкол. : О. С. Мельничук (голов. ред.) та ін.] – К. : Наук. думка, 2006. – Т. 5. – 2006. – 704 с.
6. Єрмоленко С. Я. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко, С. П. Бирик, О. Г. Тодор ; за ред. С. Я. Єрмоленко. – К. : Либідь, 2001. – 224 с.
7. Івченко А. О. Словник стійких народних порівнянь / А. О. Івченко, О. С. Юрченко. – Харків : Основа, 1993. – 175 с.
8. Кудіна Л. Мовна ситуація в Україні: думка молоді / Л. Кудіна, Н. Демчук, О. Кузьмич. – К. : «Молодіжна альтернатива», 2007. – 45 с.
9. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. – К. : ВЦ «Академія», 2006. – 752 с. – (Nota bene).
10. Мала філологічна енциклопедія / уклали : О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. – К. : Довіра, 2007. – 478 с. : іл.
11. Полюга Л. М. Повний словник антонімів української мови / Л. М. Полюга. – 3-є вид., допов. і випр. – К. : Довіра, 2006. – 510 с.
12. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради : навч. посіб. / Олександр Пономарів. – 2-ге вид., стереотип. – К. : Либідь, 2001. – 240 с.
13. Руда О. Г. Мовне питання як об'єкт маніпулятивних стратегій у сучасному українському політичному дискурсі : монографія / Олена Руда ; НАН України, Ін-т укр. мови. – К., 2012. – 232 с.
14. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава : Довкілля – К., 2010. – 844 с.
15. Скляренко В. Г. Історія українського наголосу: Іменник / В. Г. Скляренко. – К. : Наук. думка, 2006. – 711 с.
16. Словник синонімів української мови : у 2 т. / А. А. Бурячок та ін. – К. : Наук. думка, 1990 – 2000.
17. Словник української мови: В 11т. – К.: Наук. думка, 1970-1980 рр.
18. Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови / Леся Ставицька – К. : Критика, 2003. – 336 с.
19. Стахів М. О. Український комунікативний етикет : навч.-метод. посіб. / М. О. Стахів. – К. : Знання, 2008. – 245 с.

20. Струганець Л. В. Культура мови : словник термінів / Любов Василівна Струганець. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2000. – 88 с.
21. Сучасна українська літературна мова : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / ред. М. Я. Плющ. – 6-те вид., стереотип. – К. : Вища школа, 2006. – 430 с.
22. Українська мова : енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. [та ін.]. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К. : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. Бажана, 2004. – 824 с. : іл.
23. УСЕ: Універсальний словник-енциклопедія / Гол. ред. В. М. Попович. – К. : Ірина, 1999. – 1551 с.
24. Фразеологічний словник української мови : у 2 т. / За ред. С. І. Головащук та ін. – К. : Наук. думка, 1994.
25. Царик О. Культура мовлення як елемент духовної культури суспільства / Ольга Царик // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [гол. ред. : М. Т. Мартинюк]. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2016. – В. 1. – С. 318–327.

Інтернет-ресурси

1. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення: Навчальний посібник. – 2-е вид., випр. і доп. – К.: Ліра, 2006. – 240 с. – Режим доступу: http://library.nulau.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/KONDOR1/CD/Osnovu_kult.pdf (Дата звернення: 29.08.2017).
2. Культура мовлення і практикум з виразного читання. Матеріали [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://kyltyramovlenna.blogspot.com/> (Дата звернення: 29.08.2017).
3. Пентилюк М. І. Ділове спілкування та культура мовлення: навчальний посібник / Пентилюк М. І., Маруніч І. І., Гайдаєнко І. В. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – 224 с. Режим доступу: <http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/> (Дата звернення: 29.08.2017).
4. Сабліна С. В. Сучасні мовознавчі проблеми дослідження українського мовного етикету [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://web.znu.edu.ua/herald/issues/archive/articles/2783.pdf>